

48969 - تکبیر عید فطر کی آغاز و کی به پایان می رسد؟

سوال

تکبیر در عید فطر از چه هنگام آغاز و کی به پایان می رسد؟

پاسخ مفصل

خداوند متعال برای بندگانش مشروع نموده که در پایان ماه رمضان او را تکبیر گویند و فرموده است:

{وَلِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَى مَا هَدَاكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ}

[بقره: ۱۸۵]

(تا شمار [مقرر] را تکمیل کنید و الله را به پاس آن که هدایت تان کرده است به بزرگی ستایش کنید و باشد که شکرگزاری کنید)

«**برای الله تکبیر گویند**» یعنی او را با دل و زبان بزرگ بدارید و این با لفظ تکبیر (الله اکبر) انجام می شود.

یعنی می گویی: الله اکبر، الله اکبر، لا اله الا الله، و الله اکبر، الله اکبر، و لله الحمد.

یا آنکه سه بار تکبیر می گویی به این صورت: الله اکبر، الله اکبر، الله اکبر، لا اله الا الله. و الله اکبر، الله اکبر، و لله الحمد.

همه این صیغه ها درست است.

این تکبیر نزد جمهور علما سنت و مستحب است و این استحباب برای مردان و زنان، در مساجد و در خانه ها و بازارهاست.

با این تفاوت که مردان با صدای بلند تکبیر می گویند و زنان با صدایی آرام، زیرا زنان امر شده اند که صدای خود را بلند نکنند. برای همین پیامبر. صلی الله علیه وسلم. خطاب به زنان فرمودند: «**اگر در نمازتان چیزی برایتان پیش آمد [یا متوجه چیزی شدید] مردان باید تسبیح گویند و زنان دست بزنند**» (یعنی مردان با صدای بلند تسبیح گویند تا امام متوجه اشتباهش شود یا اگر مشکلی پیش آمده دیگران متوجه شوند و زنان بر پشت دست خود بزنند تا با صدای آن دیگران متوجه شوند).

بنابراین زنان تکبیر را پنهانی و آرام می گویند و مردان به شکل جهری و آشکار.

آغاز این تکبیر از غروب خورشید آخرین روز رمضان یعنی شبِ عید است یعنی از وقتی که آغاز ماه شوال مشخص می شود مانند آنکه سی روز رمضان کامل شود یا در غروب روز بیست و نهم رمضان هلال شوال دیده شود و این تکبیر با آغاز نماز عید پایان می یابد یعنی هرگاه مردم شروع به نماز عید فطر کردند وقت تکبیر هم به پایان می رسد.

(مجموع فتاوی ابن عثیمین: ۱۶/ ۲۶۹ - ۲۷۲).

امام شافعی در کتاب «**الأم**» می گوید:

اللّٰهُ متعال دربارهٔ ماه رمضان می فرماید: **﴿وَلِتُكْمِلُوا الْعِدَّةَ وَلِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَاكُمْ﴾** از شخصی که از علم او نسبت به قرآن اطمینان دارم شنیدم که می گفت: تعداد را کامل کنید یعنی تعداد روزه های ماه رمضان را و هنگام کامل شدن آن، به پاس آن که شما را هدایت کرد تکبیر الله را بگویید و کامل شدن آن به هنگام غروب خورشید آخرین روز از رمضان است.

سپس امام شافعی می گوید:

پس هرگاه هلال شوال را دیدند این را می پسندم که مردم دسته جمعی و به تنهایی، در مسجد و بازارها و خانه ها، مسافران و مقیمان در هر حال و هر جایی که هستند تکبیر گویند و تکبیر را آشکار کنند و همچنان تکبیر گویند تا آنکه به مصلی روند و پس از رفتن نیز [تکبیر گویند] تا آنکه امام برای نماز آید و آن هنگام تکبیر را پایان دهند...

وی سپس از سعید ابن المسیب و عروه بن زبیر و ابی سلمه و ابی بکر بن عبدالرحمن روایت می کند که آنان شب عید را در مسجد تکبیر می گفتند و تکبیرشان علنی و با صدای بلند بود.

و از عروه بن زبیر و ابی سلمه بن عبدالرحمن روایت است که آنان هنگام رفتن به سمت مصلی آشکارا تکبیر می گفتند.

و از نافع بن جبیر روایت است که وی هنگام رفتن به مصلی در روز عید علناً تکبیر می گفت.

و از ابن عمر روایت است که وی هنگام رفتن به مصلی در روز عید فطر هنگامی که خورشید طلوع می کرد تکبیر می گفت تا آنکه به مصلی می رسید و سپس در مصلی تکبیر می گفت تا آنکه امام می نشست، آنگاه تکبیر را به پایان می رساند.